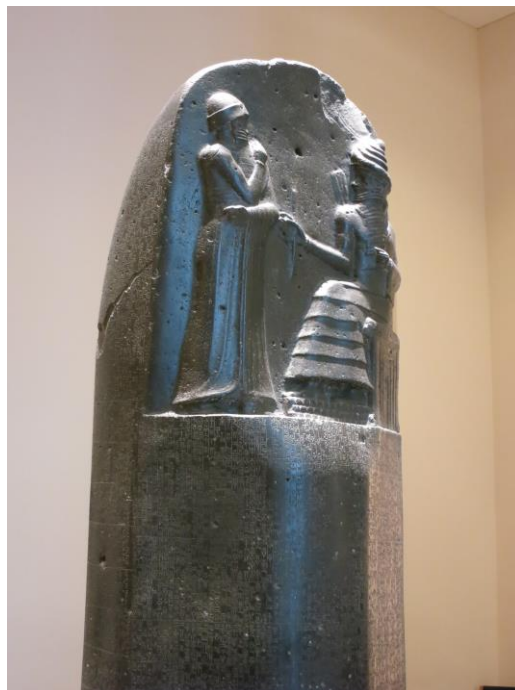

KODEKS HAMMURABIEGO

W XVIII wieku p.n.e. władca Babilonii Hammurabi wydał kodeks, który miał uporządkować prawo obowiązujące na jego ziemi. Prawo wydane przez władcę Babilonii zostało wyryte na ponad dwumetrowych kamiennych tablicach. To właśnie stąd pochodzi słynne powiedzenie „oko za oko, ząb za ząb”, które i w naszych czasach symbolizuje okrutną, ale sprawiedliwą odpłatę za czyn. Warto jednak wiedzieć, że w *Kodeksie Hammurabiego* zapisane to było innymi słowami i znaczyło trochę co innego, niż dziś się nam wydaje.

Stela Hammurabiego (tzn. pionowa kamienna tablica) przechowywana jest dziś w Luwrze.
Fot. John SY Lee/Flickr.com

§ 196. Jeśli obywatel oko obywatelowi 250 wybił, oko wybija mu;

§ 197. jeżeli kość obywatela złamał, kość mu złamaj.

§ 198. Jeśli oko muśkenowi¹ wybił lub kość muśkena złamał, 1 minę srebra zapłaci.

§ 199. Jeśli oko niewolnika obywatela wybił lub kość niewolnika obywatela złamał, połowę ceny jego zapłaci.

§ 200. Jeśli obywatel ząb obywatelowi równemu sobie wybił, ząb wybija mu.

§ 201. Jeżeli ząb muśkena wybił, 1/3 miny srebra zapłaci.

Obecnie, powołując się na prawo Hammurabiego, mamy na myśli wyjątkowo okrutne prawo. Mało kto jednak wie, że w czasach, w których zostało wydane, było ono niezwykle nowoczesne. „Oko za oko, ząb za ząb” oznaczało „za oko – jedynie oko; za ząb – jedynie ząb”, a więc wykluczało np. możliwość pozbawiania winowajcy życia lub ciężkie okaleczanie go z błahego powodu.

¹ Społeczeństwo starobabilońskie składało się z trzech grup: obywateli, niewolników i ludzi ekonomicznie zależnych od króla (tzw. muśkenów.) Muśkenowie byli bardzo silnie zróżnicowani pod względem majątkowym i społecznym. W skład tej grupy wchodził zarówno najwyżsi urzędnicy państwowi i dowódcy wojskowi, jak i ubodzy dzierżawcy królewskich ziem, którzy musieli uiszczać okresowe opłaty w naturze na rzecz króla.

Zwróć uwagę, że w cytowanym prawie jest mowa wyłącznie o mężczyznach jako sprawcach przestępstw. Starożytne prawo regulowało bowiem życie publiczne, a w nim brali udział wyłącznie mężczyźni. Gdy prawo złamała kobieta lub dziecko, była to sprawa prywatna. Ukaranie ich było zadaniem ich ojca, męża lub innego mężczyzny z rodziny. Jeżeli kobieta lub dziecko padali ofiarami przestępstwa w niektórych przypadkach należało się odszkodowanie, ale nie im samym, a opiekującym się nimi mężczyznom.

Także mężczyźni nie mieli równych praw. Zależało to od ich pozycji społecznej. Za wybite oka obywatelowi groziła znacznie wyższa kara niż za okaleczenie niewolnika. W przypadku tego ostatniego trzeba było tylko zapłacić odszkodowanie i to nie samemu pokrzywdzonemu, a jego właścicielowi.

Oprac. na podst. *Kodeks Hammurabiego*,
przekł. Marek Stępień, Warszawa 1996, s. 80 i n.

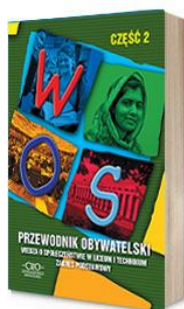
W górnej części steli Hammurabiego umieszczona została płaskorzeźba przedstawiająca Szamasa, boga słońca i sprawiedliwości, przekazującego królowi berło, a poniżej – tekst kodeksu. Wyjaśnij, czemu miało służyć wykazanie boskiego pochodzenia prawa.

Dagmara Woźniakowska-Fajst, Co to jest prawo?
w: *Przewodnik obywatelski. Wiedza o społeczeństwie w liceum i technikum*
– zakres podstawowy. Część 2, s. 11-14

S Ł O W N I C Z E K O B Y W A T E L S K I

PRAWO – system norm, których naruszenie grozi określonymi sankcjami. Normy te ustala władza publiczna, przede wszystkim państwowa, i ona pilnuje ich przestrzegania.

SANKCJA – kara lub negatywna reakcja otoczenia na łamanie norm.

Przewodnik obywatelski to podręcznik, z którego warto (się) uczyć!

Dodatkowe informacje i materiały znajdziesz na stronie internetowej:
<https://koss.ceo.org.pl/wos-do-liceum>

